

Карікова Н. М.

<https://orcid.org/0000-0002-9085-125X>

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ПОГЛЯДИ ЛЕВКА ПОЛЮГИ НА КУЛЬТУРУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

У статті висвітлено погляди Левка Полюги, знаного вітчизняного лексикографа, на культуру сучасної української літературної мови. Проаналізовано низку його наукових праць, де вчений розмірковував про такі основні поняття, як норма, нормативність, чистота мови, а також про «Український правопис» – одну з найважливіших нормативних праць, що кодифікує вже усталені форми сучасної літературної мови. Визначено роль учителів, які мали безпосередній вплив на формування наукових поглядів Л. Полюги на культуру сучасної української мови. Докладно проаналізовано його розвідку «Чистота рідної мови – це рівень культури людини» (2003 р.), де автор сформулював причини неналежного знання рідної мови українцями, вказав на невідповідне ставлення до української мови з боку держави й на свідоме розхитування норм сучасної української літературної мови тими, хто має ці норми виробляти й закріплювати. Виявлено його виважене ставлення до численних запозичень насамперед з англійської мови, які сучасні мовці часто невмотивовано використовують у своїй мові, не усвідомлюючи наслідків такого бездумного вживання іноземної лексики. Окрім того, розглянуто його лексикографічні праці, де також віддзеркалено погляди науковця на мовну культуру. З'ясовано, що Левко Полюга визнавав значну роль українських лексикографічних джерел для збереження національної самосвідомості українців та їх рідної мови. Зроблено висновок про цілісну систему сформованих поглядів науковця на окреслено питання, який чітко усвідомлював значення української мови для духовного й культурного розвитку нації, а також визначав провідну роль у цьому держави, що має впроваджувати виважену мовну політику для захисту й збереження титульної мови нації.

Ключові слова: Левко Полюга, чистота мови, нормативність, норма, сучасна українська літературна мова.

Постановка проблеми. Український філолог професор Левко Полюга знаний серед широкого кола науковців перш за все своїми лексикографічними працями. У його науковому доробку є дійсно унікальні словники, як-от: двотомний «Словник староукраїнської мови XIV–XV ст.» (1977–1978, у співавторстві), «Російсько-український словник термінів лісівництва» (1980, як співавтор), двотомний «Українсько-латинсько-англійський медичний тлумачний словник» (1995, у співавторстві), «Словник української мови XVI-першої половини XVII ст.» (1994–2003, як співавтор), «Російсько-український словник термінів будівництва й архітектури» (2005–2007, у співавторстві). За життя коло його наукових зацікавлень становили переважно українська лексикологія і лексикографія, а також історія української мови. Л. Полюга – автор понад 350 наукових праць, серед яких є монографії, словники, статті, рецензії, есе тощо.

Вітчизняні дослідники визначного наукового доробку Левка Полюги зосереджують свою увагу перш за все на аналізові його лексикографічних праць, зокрема на вдосконаленні ним методів лексикографічного опису авторських мовних особливостей, на вивченні його методів і прийомів досліджень у галузі термінознавства й термінографії, на ролі мови й культури в питанні державотворення України, проте на сьогодні поки що бракує ґрунтовних наукових розвідок, у яких науковці спробували б висвітлити погляди Л. Полюги на мовну культуру, проаналізувавши його висловлювання про нормативність, чистоту мови, (не)дотримання мовцями сучасних літературних норм і т.д. Наша стаття є спробою частково заповнити цю лакуну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З-під пера сучасних дослідників наукового доробку Левка Полюги вийшло вже чимало ґрунтовних розвідок лінгвістичного спрямування. Так,

С. Бевзенко розкрив значення наукового доробку науковця, зосередившись власне на лексикографічних працях Полюги [1]. У. Добосевич проаналізувала основні праці Левка Михайловича, присвячені проблемам історії української мови [2]. О. Радько висвітлив науковий внесок Л. Полюги в становлення та розвиток української авторської лексикографії, дослідивши його праці про поетичну мову Івана Франка [15]. Однак сьогодні все ще поза увагою дослідників залишаються погляди науковця на культуру сучасної української літературної мови.

Постановка завдання. За мету ми визначили – висвітлити погляди Левка Полюги на культуру сучасної української літературної мови, а також дослідити, хто і як вплинув на формування мовознавчих поглядів науковця на окреслене питання.

Виклад основного матеріалу. Лев Михайлович Полюга народився 1930 року в с. Оброшині (тепер Львівська область), де і здобув початкову освіту. Показово, що згодом у своїх споминах він з великою вдячністю згадуватиме сільську вчительку української мови, яка була дружиною професора Льва Шанковського [11, с. 93]. Очевидно, що саме тоді, у дитинстві, хлопчиків було прищеплено і любов до живої народної мови, і перші поняття про правильність та чистоту української літературної мови, і відповідальне ставлення до неї. Закінчивши Львівську середню школу №44, він продовжив навчання у Львівському державному університеті імені І. Франка, студіюючи українську філологію. Прикметно, що серед своїх вишівських викладачів, чії лекції відвідував молодий Полюга, він називав прізвиська таких видатних філологів, як І. Свенціцький, М. Возняк, І. Ковалик, М. Онишкевич, П. Коструба, Є. Кротевич, Б. Кобилянський, Ю. Редько та ін. [3, с. 213]. Уважаємо, що вже тоді під впливом університетських викладачів почали формуватися погляди майбутнього вченого на культуру української літературної мови, адже то була та «генерація, яка в нелегких життєвих обставинах, зазнаючи принижень і переслідувань у часи тоталітаризму, вірою й правдою служила Слову, виховувала молодь у любові до рідної мови, зберігала високий професіоналізм і просто людську порядність» [18, с. 256]. Прикметно, що один із них – Михайло Возняк – наприкінці 20-х років ХХ ст. був обраний академіком ВУАН, а другий – Іларіон Свенціцький – брав участь як мовознавець-представник Західної України в роботі Всеукраїнської правописної конференції у травні-червні 1927 р.,

у висліді чого постав «Український правопис» 1928 р. У зв'язку з цим доречно згадати про погляди І. Свенціцького на тогочасну літературну мову. З його праці «Основи науки про мову українську» (1917 р.) випливає, що науковець іще тоді визнавав потребу у виробленні єдиної літературної мови для всієї України, основу якої має становити наріччя певної місцевості, репрезентоване у творчості знаних українських письменників¹. Іларіон Свенціцький був тієї думки, що літературною мовою мають послуговуватися всі освічені верстви населення, починаючи від звичайних учителів і до представників науки й красного письменства.

Як відомо, саме під ту пору, у 20-ті роки минулого століття, було закладено міцне підґрунтя для подальшого внормування української літературної мови на всіх її рівнях. Як зазначав Ю. Шевельов, за добу українізації «вперше за свою історію українську мову нормалізовано, вперше нормалізація відбулася на наукових підставах» [20, с. 112].

За тривалий час в українському мовознавстві вже усталилося розуміння понять *норма*, *нормативність*, *культура мови/мовлення* або *мовна культура*. Якщо мовну норму потрактуємо як певні правила або стандарти, яких у своєму узусі мають дотримуватися освічені мовці, то мовна культура – це насамперед мовна політика держави, що надає літературній мові офіційного статусу та дбає про захист та збереження титульної мови нації. Окрім того, мовна культура є об'єктом лінгвістичних досліджень науковців, що мають за предмет норми сучасної літературної мови [4, с. 365].

Ось як потрактував ці важливі поняття Левко Полюга: *нормативність мови*, за авторським формулюванням, полягає у сукупності «найвідповідніших правил, вибраних для втілення мовних систем і прийнятних для всіх етнолінгвістичних груп даної нації» [10, с. 196]. *Норма*, у розумінні науковця, це «не лише ознака чисто лінгвістична. Вона відображає і соціальний аспект, який відбивається поняттями вжитку чи невжитку того чи іншого мовного факту, правильного чи неправильного, доречного чи недоречного. Це і естетичний момент, що виражається поняттям гарного чи пога-

¹ В оригіналі І. Свенціцький писав про це так: «Літературна мова належить звичайно одному якомусь наріччю, яким написали свої твори визначні письменники-поети. Через них перейшла вона до ширшого ужитку суспільності. На Україні літературною мовою стало полтавсько-харківське наріччя через твори Котляревського, Квітки, а Шевченко збагатив її деякими особливостями говорів Київщини» [17, с. 18].

ного» [10, с. 196]. Окрім того, Л. Полюга вирізняв норми писемної і усної форм мови, а також норми літературної і діалектної мов [10, с. 196]. Погляди науковця щодо розуміння поняття *норми* певною мірою збігаються з поглядами ще одного відомого вітчизняного лінгвіста М. Кочергана, який вважає, що «... мовна норма існує в будь-якому колективі, оскільки в кожному колективі є свій мовний еталон, зразок» [5, с. 302]. Як зазначає М. Кочерган, «таким еталоном чи «мовним ідеалом» ... можуть бути найрізноманітніші категорії: «як у школі», «як по радіо», «як усі», «як наші», «як пан Іван» тощо. Психологічно мовні норми є обов'язковими для всіх членів колективу, при цьому такі норми можуть не збігатися з літературними» [5, с. 302].

Цікавою була й думка Левка Полюги щодо «Українського правопису» – нормативної праці, яка кодифікує вже усталені мовні форми. З історії української літературної мови нам відомо про численні намагання більшовиків переписати «Український правопис» 1928 р. (який дістав назву «харківський» або «скрипниківський»), що багатьма дослідниками мови оцінюється як лінгвоцид, тобто свідомо спроба окупаційної влади знищити титульну мову підкореної нації². Одним із наслідків цього тривалого процесу стала правописна дискусія, що виникла вже під час спроби підготувати проєкт нової редакції «Українського правопису» в 1999 році. Ось як про це згадував В. Німчук, під керівництвом якого цей проєкт було розроблено: «... враховуючи сучасні тенденції в розвитку та змагання в правописі, фахівці мають право не тільки спрощувати й уточнювати правила орфографії, а й надавати повнокровне життя тим елементам української мови, які в часи тоталітаризму з політичних міркувань було несправедливо й примусово відтиснено на другий план чи на периферію спілкування або й зовсім заборонено. І це не є війною з мовою, а плеканням її неповторності й багатства» [Цитата за: 12]. Полюга приставав на думку В. Німчука, наголошуючи при цьому, що «... українська орфографія повинна базуватися на національних підвалинах, що удосконалення її правил зберігає неповторність звучання рідної мови...» [12]. У 2010 році Л. Полюга писав: «Єдина норма літературної мови є виявом єдності нації» [10, с. 198].

² За визначенням Л. Масенко, «... специфіка лінгвоциду, застосованого до української мови в період 1930-х–1980-х рр., полягала в офіційній практиці обмежень функцій української мови з одночасним авторитарним втручанням в її внутрішні ресурси з метою знищення її як самобутнього мовного утворення...» [7, с. 35].

Для відтворення цілісної системи поглядів Левка Полюги на культуру сучасної української мови варто, на нашу думку, докладно проаналізувати його розвідку «Чистота рідної мови – це рівень культури людини», написану ще на початку 2000-х років. Свою статтю науковець починає з визначення поняття *мода*, яке в його розумінні означає зміни, оновлення, удосконалення. Аналогічні процеси постійно відбуваються і в нашій мові, адже вона, за словами Л. Полюги, «ніби живий організм, міняється, безперервно збагачується новими словами, конструкціями, словосполученнями, формами й передає в запас архаїчні лексеми, вислови та форми» [14, с. 40]. Далі науковець пише про «хворобливу моду», що виявляється у надмірному вживанні запозичених слів, особливо англіцизмів. Він ставить питання про необхідність використовувати чужі слова в сучасній українській мові: «Бо й справді чи так нагально нам потрібно вводити в наше спілкування слово *стагнація*, коли є *рідне застій*, *консенсус – згода*, *шоу – вистава*, *шоп – крамничка*, *ноу-хау – вміння*, *адаптація – пристосування*, *адвентивний – чужий*, *не властивий*, *ексклюзивний – винятковий*, *міленіум – тисячоліття?»* [14, с. 41]. Л. Полюга наводить численні приклади невмотивованого бездумного вживання іншомовних слів, запозичених переважно з англійської мови, які мовці широко використовують у своєму повсякденному спілкуванні, як-от: *альтернатива* – потреба вибору між двома можливостями, *брифінг* – коротка інформація для представників масової інформації про останню нараду чи подію, *ваучер* – документ про оплату товарів або послуг, *гамбургер* – запечена з посіченим біфштексом кругла булочка, *гриль* – спеціальна електрична піч для тушкування шматків м'яса, птиці, *дайджест* – періодичне видання, що містить переважно скорочені матеріали з інших видань, *кайф* – задоволення, *кайфувати* – насолоджуватися, *кілер* – вбивця-найманець, *кліп* – невеликий відеосюжет, *консалтинг* – надання консультацій, *рейтинг* – міра популярності кого-небудь, *рекет* – злочинне вимагання чужих доходів, *рекетир* – людина, яка займається рекетом, *ріелтер* – агент, торговий посередник у продажу майна і т.д. [14, с. 41–42]. Показово, що при цьому науковець демонструє виважену позицію щодо вживання запозичень: «Звичайно, спілкування з іншими народами сприяє взаємозбагаченню мови чужими словами, але народ завжди усвідомлює розумну межу. Багато нових слів є і в термінології, та водночас серед українських термінологів поширена думка про розвиток термінологічних систем на

національних підвалинах, про адаптацію чужих слів, пристосування їх до своєї мови» [14, с. 43].

Зауважмо, що думка Левка Полюги про іншомовні запозичення корелює з позицією одного з найавторитетніших мовознавців 1920-х років, репрезентанта групи поміркованих пуристів Олексі Синявського³, який у 1922 році зазначав, що при творенні нових лексичних одиниць слід «насамперед використати всі язикові можливості того народу й без потреби не вносити нічого з інших мов», при цьому вчений наголошував, що повна заборона іншомовних слів означатиме «свідомо чи несвідомо обводити нарід китайським муром» [19, с. VII].

У своїй розвідці «Чистота рідної мови – це рівень культури людини» Левко Полюга згадує й такі нові мовні покручі, як *бамбучити*, *бухон*, *забамбулити*, *кайфувати*, *класно*, *кльово*, *наркота*, *прикольно*, *тусовка*, *фани*, *халява* та ін., що набули розповсюдження серед окремої групи молоді й тільки спотворюють нашу мову [14, с. 43]. Категорично висловлюється автор статті й проти «вживання у повсякчасному мовленні так званих ненормативних, нецензурних слів» [14, с. 44]. Окрім того, науковець закидає тодішній владі відсутність державної мовної політики, яка давно вже впроваджена в усіх розвинених країнах Європи: «У країнах, де поважають мову корінного народу й одночасно державну мову (в Іспанії, Франції, Німеччині, Польщі), видають спеціальні закони для її захисту. Доля ж нашої рідної мови цікавить лише національно свідомих її представників. Уряд нашої держави, крім суто декларативних заяв, нічого не робить для того, щоб уберегти й утвердити державну мову, а мова окремих обранців народу викликає співчуття» [14, с. 44].

Уже наприкінці своєї наукової розвідки Левко Полюга чітко формулює причини неналежного рівня знань рідної мови українцями. Він пояснює це:

1) «невисоким рівнем освіченості відповідного прошарку людей, їх низьким рівнем загальної культури, а також відчуттям меншовартості»;

2) маленьким словниковим запасом, адже «молодь дуже мало читає художніх творів, і тому їй бракує слів»;

³ Як відомо, Ю. Шевельов виокремлював дві течії (або групи) в українському мовознавстві 20-х років минулого століття: помірковані пуристи й крайні пуристи. Різниця між ними полягала у неоднакових підходах до вношення тогочасної української літературної мови: якщо помірковані пуристи вважали, що «досить заповнити мовні прогалини, куди дотепер звичайно потрапляли російські слова як своєрідні готові формули», то крайні пуристи рекомендували «на додаток замінити елементи, що сприймалися як не властиві українській мові, на питоменно національні» [20, с. 110].

3) байдужим ставленням до літературної мови з боку держави, а отже й відсутністю державної мовної політики, спрямованої на захист і збереження титульної мови в країні;

4) розхитуванням чинних норм знавцями української мови. Про це він пише так: «...маю на оці дискусію навколо правопису, коли окремі філологи, які прихильно ставляться до нового проекту українського правопису, стверджують, що слід порушувати правила чинного правопису, щоб спричинити ліквідацію старого і утвердити правила нового. Мені ж таке розхитування нагадує розривання України на шматки» [14, с. 45].

Погляди Л. Полюги на культуру сучасної української літературної мови віддзеркалено й у його лексикографічних працях. Насамперед слід зазначити, що Левко Полюга визнавав значну роль українських лексикографічних праць для збереження національної самосвідомості українців та їх рідної мови. Підтверджуємо свою думку цитатою з його праці «Проблеми української лексикографії в освітянському процесі» (2000 р.): «...у минулих часах колоніального пригнічення і української бездержавності, у часи переслідувань та заборон наша рідна мова і культура, до якої належали і лексикографічні праці, допомагали зберегти народові свою національну самобутність, а словники, що появлялися часто напередодні певних визначальних, переломних моментів української історії, ставали ніби неофіційними політичними маніфестами національного пробудження, підтримували духовність етносу, були виразниками ідей, утверджували власну національну гідність, почуття самобутності та повноправності рідної мови, її історичну тяглість. У часи посиленої русифікації, колонізації, германізації, румунізації, мадяризації української національної мови словники належали до тих видань, які легально засвідчували, захищали і навіть утверджували повноправність української нації» [13, с. 150]. Він усвідомлював, наскільки це важлива справа для розбудови української державності й подальшого її збереження. Саме тому науковець критично висловлювався про «...відсутність підтримки не лише наукової, а й української мови в цілому з боку владних структур і багатьох урядовців, які нехтують державною мовою, матеріально і духовно не підтримують її, не надають їй належного захисту...» [9, с. 23].

Підґрунтям для створення сучасних українських лексикографічних праць, на думку Л. Полюги, має бути етнографічний принцип, яким керувалися лексикографи 20-х років ХХ століття,

намагаючись «наблизити наукову мову до звичайної мови народу, щоб наукова фраза, науковий термін чи назва самою своєю формою, своїм словотвором були зрозумілі й близькі народові, народній мові» [6, с. 28], а також бажання відродити автентичну українську термінологію, що її було майже знищено за часів радянського тоталітаризму. Аналізуючи термінографічні праці науковця, простежуємо тяглість лексикографічної традиції, витoki якої сягають іще 20-х років минулого століття⁴. У передмові до «Російсько-українського та українсько-російського словника термінів будівництва й архітектури», співавтором якого є Л. Полюга, зазначено, що «автори Словника продовжують традиції українських термінологів 20-х років ХХ ст., працівників Інституту наукової мови ВУАН і вважають, що для формування національних термінологічних систем доцільно залучати і діалектні слова, ремісничу лексику різних регіонів України» тощо [16, с. 5].

Окреслене питання Левко Полюга заторкнув й у своїй науковій розвідці «Духовна єдність мови і нації» (2008 р.). Аналізуючи творчість Івана Франка, дослідник утверджується в думці про важливу роль національної мови для існування й розвитку нації. Він переконаний, що рідна мова для нас, українців, це «одвічний атрибут української нації, який повсякчасно намагаються стерти із лиця

землі представники колоніальних сил, бо розуміють сьогодні цю вже банальну істину – немає мови, щезає нація» [8, с. 10]. У цій статті науковець неодноразово повторює тезу про три складові, або, за словами автора, «триєдині чинники національного прояву», до яких відносить мову, культуру і духовність [8, с. 14]. Ось як він пише про це: «Мова, культура, духовність – це найяскравіші триєдині чинники національного прояву. Віддана праця на ниві удосконалення української мови та створення за її підтримки «перлин нашої літератури» розвивала та вдосконалювала саму цю ж мову, збагачувала національну культуру, національну духовність і вела до обґрунтування національної ідеї та виробляла ідеал українськості» [8, с. 14]. Науковець був упевнений, що саме ці три чинники, поєднані між собою, здатні сформувати покоління свідомих громадян, справжніх патріотів своєї країни.

Висновки. Отже, на основі проаналізованого матеріалу можемо зробити такі висновки: 1) наукові погляди Левка Полюги на культуру сучасної української літературної мови сформувалися під впливом знаних вітчизняних лінгвістів ХХ ст., які заклали підґрунтя для внормування тогочасної української літературної мови; 2) Л. Полюга широко розумів поняття *культура мови*. Для нього це поняття було цілісним і багатограним. Він цілком усвідомлював значення української літературної мови для духовного й культурного розвитку нації. Мовознавець визначав провідну роль у цьому держави, яка має впроваджувати виважену мовну політику для захисту й збереження титульної мови нації. Перспективним є вивчення основних лексикографічних праць науковця для формування більш цілісної системи поглядів Левка Полюги на культуру сучасної української літературної мови.

Список літератури:

1. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови : навчальний посібник. Київ : Вища школа, 1991. 231 с.
2. Добосевич У. Історія української мови в науковій спадщині Л. М. Полюги. *Вісник Львівського ун-ту. Серія філологічна*. 2020. Вип. 72. С. 117–131.
3. Єдлінська У. Професору Левкові Полюзі – 70. *Проблеми слов'янознавства*. 2000. Вип. 51. С. 213–215.
4. Карікова Н. Про багатоаспектність поняття мовної культури у співвідношенні з тріадою мова – язик – мовлення. *Вісник філологічного факультету Харк. нац. ун-ту ім. В. Каразіна. (Серія «Філологія»)*. Харків, 2010. Ч. 1. № 910. С. 360–365.
5. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : [підруч. для вузів]. Київ : Академія, 1999. 287 с.
6. Лепченко Я. За якими правилами укладає Інститут української наукової мови українську природничу номенклатуру. *Вісник Інституту української наукової мови*. 1928. Вип. 1. С. 25–29.
7. Масенко Л. Мовна політика в УРСР : історія лінгвоциду : Передмова до книжки *Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду. Документи і матеріали*. За ред. Л. Масенко. Київ : Вид. дім Києво-Могилянська академія. 2005. С. 5–36.

8. Полюга Л. М. Духовна єдність мови і нації. *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. 2008. № 2(2). С. 9–16.
9. Полюга Л. Здобутки і втрати української термінології та термінографії за десять років Незалежності. *Вісник Нац. ун-ту «Львів. Політ»*. Серія «Проблеми української термінології». 2002. № 453. С. 21–23.
10. Полюга Л. Львівські видання «Просвіти» і проблема нормативності української літературної мови (1868-1939). *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. 2010. Вип. 19. С. 196–200.
11. Полюга Л. Могікани гімназії (Другий клас гімназії 1943–44 навчального року). Львів, 2009.
12. Полюга Л. Найновіша редакція українського правопису. *Вісник Держ. ун-ту «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології»: матеріали 6-ї Міжнародної наукової конференції СловоСвіт 2000. 2000. № 402. С. 22–23.
13. Полюга Л. Проблеми української лексикографії в освітянському процесі. *Українська мова в освіті: зб. мат. Всеукр. наук. конф. «Українська мова в освіті»*. Івано-Франківськ: Плай, 2000. С. 141–153.
14. Полюга Л. Чистота рідної мови – це рівень культури людини. *Вісник Львівського ун-ту. Серія Журналістика*. 2003. Вип. 23. С. 40–46.
15. Радько О. Г. Внесок Лева Полюги в розвиток авторської лексикографії (на матеріалі творчості Івана Франка). *Закарпатські філологічні студії / редкол.: І. М. Зимомря (голов. ред.), М. М. Палінчак, Ю. М. Бідзіля та ін. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2025. Т. 1. Вип. 39. С. 196–200.*
16. Російсько-український та українсько-російський словник термінів будівництва й архітектури: в 2-х т. / за ред. Р. Кінаша. Т. 1. Російсько-український словник термінів будівництва й архітектури [близько 60 тис. термінів] / уклад. С. С. Жуковський та ін. Львів: Ліга-Прес, 2005. 960 с.
17. Свенціцький І. Основи науки про мову українську. Київ: Час, 1917. С. 71.
18. Сербенська О. Професор Лев Полюга (квітка на могилу). *Вісник Нац. університету «Львівська політехніка»*: Серія «Проблеми української термінології», 2012. № 733. С. 255–257.
19. Синявський О. Порадник української мови. Харків; Берлін; Нью-Йорк: Космос, 1922. 150 с.
20. Шевельов Ю. Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900 - 1941): Стан і статус. Чернівці: Рута. 1998. 208 с.

Karikova N. M. LEVKO POLYUGA'S VIEWS ON THE CULTURE OF THE MODERN UKRAINIAN LITERARY LANGUAGE

The article highlights the views of Levko Polyuga, a well-known domestic lexicographer, on the culture of the modern Ukrainian literary language. A number of his scientific works are analyzed, where the scientist reflected on such basic concepts as norm, normativity, purity of language, as well as on "Ukrainian Spelling" – one of the most important normative works that codifies the already established forms of the modern literary language. The role of teachers who had a direct influence on the formation of L. Polyuga's scientific views on the culture of the modern Ukrainian language is determined. His research "Purity of the Native Language is the Level of Human Culture" (2003) is analyzed in detail, where the author formulated the reasons for the inadequate knowledge of the native language by Ukrainians, pointed out the inappropriate attitude towards the Ukrainian language by the state and the conscious weakening of the norms of the modern Ukrainian literary language by those who are supposed to develop and consolidate these norms. His balanced attitude towards numerous borrowings, primarily from English, which modern speakers often use in their language without motivation, not realizing the consequences of such thoughtless use of foreign vocabulary, is revealed. In addition, his lexicographic works are considered, which also reflect the scientist's views on linguistic culture. It is found that Levko Polyuga recognized the significant role of Ukrainian lexicographic sources in preserving the national identity of Ukrainians and their native language. A conclusion is made about the holistic system of the scientist's formed views on the outlined issue, who clearly realized the importance of the Ukrainian language for the spiritual and cultural development of the nation, and also determined the leading role in this of the state, which should implement a balanced language policy to protect and preserve the titular language of the nation.

Keywords: Levko Polyuga, purity of language, normativity, norm, modern Ukrainian literary language.

Дата першого надходження статті до видання: 16.02.2026
 Дата прийняття статті до друку після рецензування: 13.03.2026
 Дата публікації (оприлюднення) статті: 14.05.2026